

Overfor: Dompapper tegnet af Sikker Hansen i Hans Hvass: Byens Dyreliv, 1940.

side er gråbrun og overgumpen gulrød ligesom brystet. Fåtalig ynglefugl i nåleskov, alm. og nogle år talrig træk- og vintergæst.

– Danmarks Dyreverden 8, 297-302.

Korsnæb 1763ff 81), over- og undernæbbets forlængede spidser krydser hinanden; legende: da Jesus hang på korset ville den lille fugl trække naglerne ud af hans hænder og fødder, men opnåede kun at få sit næb forvredet, så det ligner et kors (2), jf. *korsfugl* o. 1770-1809 (3); *gåsnaeb* (-nef) o. 1890 (4).

»De stærke, afvekslende farver giver os det indtryk, at det er zigøjnere, prægtigt pyntet og underligt udstaffet på næbbet. Flyver skaren op bekræftes dette indtryk, thi de larmer og snakker på et fremmed sprog. De lokker alle i munden på hinanden som om de slog på tamburiner og kastagnerter« *Halfdan Lange* (5).

LITTERATUR: (1) 693b 1, 627; 659 11,164; (2) 794 2,102; (3) 26 5,449; 582 30; 436d 215; (4) 464 8,374; (5) 158 1929-30; 878.

Korsnæb i bjergfy. BIOFOTO/Bert Wiklund.

Bogfinke, *Fringilla coelebs*

Hannens bryst er brunrødt og undersiden gråhvid, den har sort pande, blågrå nakke og brun ryg, de mørke vinger et hvidt og gult tværbånd; hannens farver er mere brunlige. Vor mest alm. ynglefugl i skove og ved beboelser.

– Danmarks Dyreverden 8, 305-10.

Bogfinke, ældre nydansk d.s. lån fra middelnedertysk (1200-1500) hokvink; måske fordi bøgens frugt (bog) er fuglens vigtigste føde og den bygger rede bl.a. i bøgetræer (1); – finke, ældre nydansk finck(e), fra plattysk vink, som efterligner fuglens lokkelyd »pink,pink!« (2), oprindelig nedsættende benævnelse for ung kvinde (3); forvansket til *bønfinke* MFyn 1887 (4).

Vandspink Sønderjylland, varsler med sin kalde-lyd pink,pink, at det bliver regnvej (5), *tikidisk* (idisk = irisk) Hads h. 1870'erne (6), *savfugl* Bjer-ringbro (7) er snarere musvit (s. 302), *liggeski(d)* VFyn 1888 (8), den siger: lægge, lægge ski-i-i!

Vinterfugl Bornholm 1886, med sit galpende »vint,vint!« bebuder den koldt vintervej (9).

Bogfinke brugt som øgenavn til den, der ikke kan gøre hvad han /hun bliver sat til (MFyn 1887; 4). Han er ingen bogfinke – om dygtig, kraftig, velsitueret mand (ØJylland; 10).

LITTERATUR: (1) 659 2,940; (2) 626 93; (3) 659 4,1013 sml. 2, 940; (4) 160 1904/28: 878; (5) 287b; (6) 946 32,1939,44; (7) 169 4,1937,212; (8) 160 1904/27: 964; (9) 160 1904/27: 673; (10) 388 (1934).

ADFÆRD, STEMMEYDNINGER, VEJRVARSLER

Bogfinken æder mange slags frø og gør stor skade i haverne, endog på sennep (*Vium* 1795; 1).

Formedelst dens muntre, afvekslende og meget forskellige sang holdes den som bekendt i bur (1804; 2).

Stemmedyninger: si,si,si – du hær skiif been [se, se,se, du har skæve ben] (Angel; 3); stek en, stek en, stek en ski! [stik en, stik en, stik en skid] (Sønderjylland; 4).

A vil da dirre bare, a vil da dirre bare! (Viborgegen; 5).

Tit, tit, tit,tit,tit ka' det vær' fra de britiske øer! (6); det er, det er, det er britisk skiv! (7); det, det, det,det, det ka' jeg si' til tidsfordriv (8), det,det, det,det ka' jeg si' li' så tit det ska' vær'! (9); fit,fit, fit, en guldstjerne! (10).

Dreng med finke i bur. Maleri af B. Dorph, 1906.

En lil' lil' lil' lille bit' bit' bitte firbenede svinestisdør! – og slutningen: elskvitto, vitskitiu! (Nymark NVFyn; 11); sidde, sidde i de højeste træer (Fyn; 12); jeg ønsker de fir' og tyve! – andre er mere beskedne: jeg ønsker de fir! (Vigerslev 1884; 13). Sijlja-sijlja-sijlja-bujle-rutes ris! (Bornholm; 14). Råber til skovens gæster: kom, kom, kom herind og vær hjertelig velkommen! (15). Ri-ri-ri-riesengebirge (16). Slutakkorden: avispapir! (8); fem og tyve øre! (17).

Når den skriger, kommer der regn, den drikker kun regnvand (Vendsyssel; 18); samles bogfinkerne ved huse og gårde strenges vinteren med sne og frost (19), sml. navne s. 335.

LITTERATUR: (1) 68 101; (2) 439b 136; (3) 464j 203; 693b 94; (4) 160 1906/23: 3148; (5) 51 24/3 1955; (6) 82 110 (Søborg); 375d 1,51 (Sønderj.); (7) 628b 35; (8) 82 110; (9) 103 1951 (Møn); (10) 578 40; (11) 103 1961; (12) 103 1951; (13) 160 1904/30: 951; (14) 785b 23; (15) 683b 207; (16) 51 19/3 1955; (17) 920 117; (18) 160 1940/4: 1173; (19) 464 9,12; 464f 1,153 (Holbækegnen); 794 3,126.

PROSA OG POESI

Bogfinken tænker ikke så dybt. Den er kåd og munter som en dreng, der er kommet på landet for at slå kolbøtter i en høstak, umiddelbar og ligetil og uden krav på at være andet end en rigtig glad og kæk lille pipfugl med mod på livet *Knud Hee Andersen* (1); [den har] et skær af aftenrøde på sit bryst *Knud Poulsen* (2).

Bogfinken vrinsker og gør en glorie om sig med vingerne i et træ (a); finken får hvert forår de genlydende haller mellem bøgene til at tone som kirkhvælvinger med sin glade vrinsken (b); bogfinkens lille trompetfanfare atter og atter gentaget under de genlydende træer (c) *Johannes V. Jensen* (3).

Bogfinken vækkede mig med sin Ingemannske morgensang *Hans Hartvig Seedorff* (4); i de forblæste birke sang bogfinkerne, ikke af fuld bryst, men små klare tilløb så ungpigeskært i klangen *Inger Bentzon* (5); bogfinken falder ind med sine slag – det lyder som vårregns rislen ned over dunede blade *Svend Fleuron* (6), i ny og næ risler en bogfinkes trille i nærheden, og andre længere borte tager sangen op, når den førstes strofer er døet hen *Knud Poulsen* (7); en bogfinkes lystige tremolando *Achton Friis* (8). Bogfinken er spørge-syg, fritter om det samme og det samme i en uendelighed *Inger Bentzon* (5).

En alf i dit æbletræ gratulerer dig, · bogfinkens begejstrede forårsgal *Johannes V. Jensen* (9).

Bogfinkens stigende tone · gik gennem mit bryst, · den sad i en nøgen krone · og sang om den en-sommes lyst *Hakon Holm* (10).

Bogfinken bader i kilden, · dukker sig kvikt og svirrer; · mimrer mod morgensolen, · strubedunene dirrer. · · Bogfinken bygger i abild, · synger, når solen er slukket, · synger så sent af den rene rus, · den i kilden har drukket *Marinus Børup* (11).

Marinus Børup, *Bogfinken* (11); *Johannes V. Jensen*, *Bogfinken* (12); *Peter Ommerbo*, *Bogfinken* (13); *Valdemar Rørdam*, *Bogfinken* (14).

LITTERATUR: (1) 16c 70; (2) 695c 160 sml. 695b 11; (3) a 401q 56; b 890 6; c 401s 63f; (4) 782q 77; (5) 47 17,30; (6) 222q 45; (7) 695c 138; (8) 248c 6,429; (9) 401u 49; (10) 352f7; (11) 118b 22; (12) 401n 27-30; (13) 657b 47; (14) 753o 12-15.

Overfor: *Bogfinker og gråspurve i julenøg*. Maleri af *Carl Møller*, 1902.

